

Fågelinventering och artskyddsutredning vid Sjödalsbacken, Huddinge kommun

Naturföretaget 2022

Inventering och rapport: Martin Berg
Foto: Martin Berg
Kvalitetsgranskning: Mårten Nilsson
Datum rapport: 2022-09-09
Version: 2

Kontaktperson för denna rapport: Martin Berg, martin@naturforetaget.se, 072-2223143

Naturföretaget
Vaksalagatan 6
753 20 Uppsala
info@naturforetaget.se
Kartor publicerade med tillstånd av ESRI

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Metodik.....	5
Fältbesök.....	5
Datainsamling.....	5
Rapportering av arter.....	5
Förstudie.....	5
Osäkerhet i bedömningen.....	5
Översiktlig beskrivning av inventeringsområdet.....	7
Översiktligt.....	7
Tidigare rapporterade fågelfynd.....	8
Resultat.....	9
Artskyddsutredning.....	10
Förslag på skyddsåtgärder.....	11
Slutsats.....	11
Källor.....	12
Litteratur.....	12
Databaser.....	12

Sammanfattning

Naturföretaget har på uppdrag av Huddinge kommun och Bonava AB genomfört en fågelinventering vid ett 1,8 hektar stort grönområde i Huddinge kommun. Ungefär en tredjedel av planområdet avses att exploateras och denna rapport ska ligga som underlag för den detaljplanen. Målet med utredningen var att kartlägga förekomsten av fågelarter som omfattas av skydd i enlighet med EU:s fågeldirektiv och undersöka om detaljplanen strider mot artskyddsförordningen.

Inventeringen följde Naturvårdsverkets standard för förenklad revirtaxering av häckfåglar och ägde rum under fyra tillfällen under april-juni 2022. Inför inventeringen genomfördes även en förstudie av området där data ifrån bland annat ArtDatabanken och Naturföretagets naturvärdesinventering inkluderades.

Inventeringsområdet domineras av hällmarkstallskog med ett visst inslag av rönn, björk och andra lövträd. Området är helt omgivet av urban stadsmiljö och är isolerat ifrån andra grönområden. Totalt noterades 19 fågelarter inom, eller strax utanför, inventeringsområdet. Därutöver noterades ytterligare två fågelarter under Naturföretagets naturvärdesinventering. Av samtliga 21 fågelarter klassas tre arter som nära hotade (NT), en som sårbar (VU) och två som starkt hotade (EN). Dessa fågelarter hotas dock av andra faktorer än exploatering varpå vår samlade bedömning är att detaljplanen inte strider mot artskyddsförordningen gällande fåglar.

Bakgrund

Huddinge kommun och Bonova AB genomför ett detaljplanearbete för Sjödalbacken som ligger i kommundelen Sjödalen i Huddinge kommun. Planområdet är cirka 1,8 hektar stort och består till större delen av hållmarkstallskog men också befintliga gator och parkeringsytor. Ungefär en tredjedel av planområdet planeras att exploateras med tre punkthus inklusive tillhörande garage och uteplatser, samt en förskola i bottenvåningen vid punkthuset med nordligast läge. Naturföretaget har fått i uppdrag att genomföra en fågelinventering under april-juni 2022. Syftet med inventeringen var att kartlägga förekomsten av fåglar inom inventeringsområdet och undersöka vilka fågelarter som kan komma att påverkas av en möjlig exploatering. Parallellt med denna fågelinventering genomförs även en naturvärdesinventering som presenteras i en separat rapport.

Metodik

Fältbesök

Under fågelinventeringen följdes Naturvårdsverkets standard för förenklad revirkartering av fåglar (Naturvårdsverket, 2003). Undersökningsmetoden är utformad för att identifiera förekomst och populationstäthet av samtliga fågelarter inom inventeringsområdet. Fågelinventeringarna genomfördes 14 april, 9 maj, 12 maj och 8 juni 2022. Inventeringen påbörjades vid soluppgång och avslutades två till tre timmar senare. Observatören, i detta fall Martin Berg, täckte av hela området. Regelbundna stopp gjordes även för att notera fågelarter som bara sporadiskt ger sig till känna genom sång- eller locklåten. Samtliga sedda och hörda fågelarter noterades under hela inventeringstiden, inklusive arter som hörs eller ses utanför själva inventeringsområdet samt fåglar som bara flyger över.

Datainsamling

Data inhämtades i fält med appen "Fieldmaps för ArcGIS" direkt i mobiltelefonen med ortofoto som bakgrund. Rödlistade eller andra intressanta artfynd registrerades som punkter på kartsiktet, och synkroniserades direkt in i ArcGIS. Dessa data kan sedan tas ut från ArcGIS i olika format, t.ex. shapefiler. Noggrannheten är 3 - 10 m, beroende på väderförhållanden och satellitäckning. Koordinatsystemet som användes var Sweref 99 TM. Noterade arter kommer i efterhand även rapporteras in i Artportalen.

Rapportering av arter

Alla naturvårdsintressanta arter rapporteras in till Artportalen. Rödlistade arter och arter i fågeldirektivets bilaga 1. rapporteras med en koordinat för varje förekomst, med undantag för om många förekomster av samma art finns inom samma naturvärdesobjekt. Övriga naturvårdsintressanta arter rapporteras normalt bara med en koordinat per naturvärdesobjekt som de förekommer i.

Förstudie

Fynd av arter som rapporterats från inventeringsområdet har hämtats från ArtDatabanken från januari 2000 och fram till maj 2022.

Osäkerhet i bedömningen

Inventeringen genomfördes från mitten av april till början av juni under goda väderförhållanden. Inventeringsområdet täcktes in väl under samtliga fyra besök. Vi bedömer därmed vårt resultat som tillförlitligt.

Artskyddsutredning

I samband med fågelinventeringen genomfördes även en artskyddsutredning där syftet var att undersöka om förbud enligt artskyddsförordningen träder i kraft.

I den här rapporten har vi valt att ta vägledning av en remiss i artskyddsförordningen som väntas träda i kraft 2022-10-01. Enligt denna uppdaterade vägledning är det förbjudet att:

1. avsiktligt fänga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) återupprätta populationen till den nivån.

Med hänsyn till punkt 4 tas därför extra hänsyn till fågelarter som i Sverige är rödlistade enligt ArtDatabankens 2020-års rödlista (ArtDatabanken, 2020). Kriterier i respektive Rödlistekategori förklaras i tabell 1.

Tabell 1. Rödlistekategorier.

Rödlistekategori	Förkortning	Betydelse
Akut hotad	CR	En art som tillhör kategorin "akut hotad" löper mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära framtid.
Starkt hotad	EN	En art är starkt hotad om den löper mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en nära framtid, medan det ändå finns något kriterium för akut hotad som inte är uppfyllt.
Sårbar	VU	En art tillhör kategorin "sårbar" om den inte uppfyller något av kriterierna för vare sig "akut hotad" eller "starkt hotad", men löper stor risk att dö ut i vilt tillstånd i ett medellångt tidsperspektiv.
Nära hotad	NT	Till denna kategori förs arter som inte uppfyller något av kriterierna för vare sig "akut hotad", "starkt hotad" eller "sårbar", men är nära att uppfylla kriterierna för "sårbar". Nära hotad är det lägsta steget i rödlistan.
----- Livskraftig (ej rödlistad)	LC	Till kategorin livskraftig förs arter vilka inte står inför större hot inom en nära framtid. Dessa arter tas inte upp i <u>rödlistningar</u> .

Viktigt att påpeka är det inte säkert att ett infrastrukturprojekt påverkar en fågelart negativt bara för att arten observerats inom det område som planeras för exploatering. Anledningarna till att en fågelart inte påverkas negativt av en exploatering kan vara många. Till exempel kan artens population vara så stor och artens anpassningsförmåga till nya habitat är pass god att arten inte påverkas negativt av en lokal exploatering. Exempel på sådana arter är t ex bofink och talgoxe som idag återfinns i de flesta miljöer. Andra exempel kan vara att inga livsmiljöer tas i anspråk eller att arten bara flyger över området utan att varelse häcka eller födosöka inom planområdet. I tabell 2 presenter vi därför sex kategorier vi har valt att utgå ifrån i våra artskyddsbedömningar. För mer information om arterna rekommenderas ArtDatabankens <http://artfakta.se> (ArtDatabanken, 2022).

Tabell 2. Förklaringar till bedömningarna i tabell 2.

Kort bedömning	Förklaring
Stor population i kombination med stor anpassningsförmåga	Artens nationella, regionala och lokala population är så stor samt att arten har lätt att anpassa sig till nya miljöer vilket innebär att Naturföretaget bedömer att det inte finns någon risk att några av utredningens detaljplaner försämrar bevarandestatus nationellt, regional eller lokalt. Områdets kontinuerliga ekologiska funktion (KEF) för fågelart påverkas inte.
En enda observation	Arten har bara registrerats med en observation i området de senaste 20 åren. Med så lite data kan vi inte dra slutsatsen att arten har en population i området.
Förbiflygande	Arten har bara observerats som förbiflygande i förstudien eller under Naturföretagets fältinventering. Arten bedöms därmed inte ha några viktiga livsmiljöer i området som den nyttjar regelbundet.
Tillfälligt rastande	Arten bedöms inte ha några viktiga livsmiljöer i området, utan har bara varit på tillfälligt besök när den observerats. Detta gäller flyttande fåglar som bara undantagsvis förekommer inom inventeringsområdet utanför häckningstid.
Ingen livsmiljö tas i anspråk	Inga livsmiljöer för arten bedöms finnas i några detaljplaneområden i utredningen. Naturföretaget bedömer att det inte finns någon risk att några av utredningens detaljplaner försämrar bevarandestatus eller orsakar att kontinuerlig ekologisk funktion inte kan upprätthållas för artens livsmiljöer.

Översiktlig beskrivning av inventeringsområdet

Översiktligt

Inventeringsområdet är 1,8 hektar stort och består i huvudsak av hällmarkstallskog med ett visst inslag av lövträd som rönn och björk. Inom inventeringsområdet återfinns även öppna berghällar. Inventeringsområdet är helt isolerat ifrån andra grönområden och helt omsluten av en urban stadsmiljö. För detaljerad miljöbeskrivning hänvisas till Naturföretagets naturvärdesinventering (Lundkvist, 2022).

Tidigare rapporterade fågelfynd

Två ytterligare fågelarter noterades under Naturföretagets naturvärdesinventering (tabell 3).

Tabell 3. Fågelarter noterade under Naturföretagets naturvärdesinventering 2022 som inte noterades under Naturföretagets fågelinventering 2022.

	Status i Sverige	Förekomst i inventeringsområdet	Förekomst i omkringliggande områden
Nötskrika	LC		Vanlig
Steglits	LC		Vanlig

Figur 1. Rödlistade fåglar och/eller fåglar upptagna i bilaga 1 fågeldirektivet, som noterades inom inventeringsområdet. Noteringarna gjordes genom sång och/eller visuell identifikation. Vissa arter har bekräftade revir inom området andra har det inte. Se tabell 1 för detaljer om hur de olika arterna noterats i området.

Resultat

Totalt hittades 19 fågelarter varav 18 bedöms ha möjlighet att häcka inom inventeringsområdet. Utöver dessa arter noterades ytterligare två fågelarter under Naturföretages naturvärdesinventering. Av samtliga 21 fågelarter klassas tre arter som nära hotade (NT), en som sårbar (VU) och två som starkt hotade (EN) (tabell 4).

Tabell 4. 1. Samtliga fågelarter noterade inom inventeringsområdet under Naturföretagets fältbesök under april-juni 2022. Följande förkortningar används efter ArtDatabankens rödlista 2020: LC: Livskraftig, NT: Nära hotad, VU: Sårbar, EN: Starkt Hotad.

Björktrast	NT	Vanlig i inventeringsområdet. Noterad med 2–4 individer under samtliga besök.	Vanlig
Blåmes	LC	Vanlig i inventeringsområdet. Noterad med 4–6 individer under samtliga besök.	Vanlig
Bofink	LC	Vanlig i inventeringsområdet. Noterad med 2–3 individer under samtliga besök.	Vanlig
Fiskmå	NT	Häcker på omkringliggande hustak och noterad överflygandes vid åtskilliga tillfällen.	Vanlig
Gråkråka	NT	Noterad i och utanför inventeringsområdet under samtliga besök.	Vanlig
Grönfink	EN	Noterad i buskagen vid 14 april och 9 maj.	Vanlig
Kaja	LC	Vanlig i och utför inventeringsområdet. Noterad med flera individer under samtliga besök.	Vanlig
Koltrast	LC	Vanlig i och utför inventeringsområdet. Noterad med flera individer under samtliga besök.	Vanlig
Ladusvala	LC	Noterad förbiflyggandes högt över inventeringsområdet i juni.	Vanlig
Pilfink	LC	Vanlig i och utför inventeringsområdet. Noterad med flera individer under samtliga besök.	Vanlig
Ringduva	LC	Vanlig i och utför inventeringsområdet. Noterad med flera individer under samtliga besök.	Vanlig
Rödhake	LC	Vanlig i inventeringsområdet. Noterad med 2–4 individer under samtliga besök.	Vanlig
Skata	LC	Vanlig i och utför inventeringsområdet. Noterad med flera individer under samtliga besök.	Vanlig
Stare	VU	Noterad med flera individer i inventeringsområdet 14 april och 9 maj.	Vanlig
Större hackspett	LC	En individ noterad 14 april.	Vanlig
Storskarv	LC	En mindre flock flög över inventeringsområdet 14 april.	Vanlig
Talgoxe	LC	Vanlig i och utför inventeringsområdet. Noterad med flera individer under samtliga besök.	Vanlig
Tornseglare	EN	Noterad förbiflygande högt över inventeringsområdet i juni.	Vanlig
Trädkrypare	LC	En noterad vid första besöket i april.	Vanlig

Artskyddsutredning

Vår bedömning är att fyra fågelarter riskerar att utlösa punkt 4 i Artskyddsförordningen eftersom dessa arter är rödlistade i Sverige. För bedömning av samtliga arter hänvisas till tabell 5 nedan.

Tabell 5. Sammanfattning av vilka arter som riskerar att påverkas av detaljplanen.

Fågelart	Bedömning
Björktrast	Riskerar att påverkas enligt punkt 4 eftersom arten är rödlistad i Sverige. Se i stycke nedan för artskyddsutredning.
Blåmes	Påverkas ej. Stor population
Bofink	Påverkas ej. Stor population
Fiskmås	Påverkas ej. Förbiflygande
Gråkråka	Riskerar att påverkas enligt punkt 4 eftersom arten är rödlistad i Sverige. Se i stycke nedan för artskyddsutredning.
Grönfink	Riskerar att påverkas enligt punkt 4 eftersom arten är rödlistad i Sverige. Se i stycke nedan för artskyddsutredning.
Kaja	Påverkas ej. Stor population
Koltrast	Påverkas ej. Stor population
Ladusvala	Påverkas ej. Stor population
Pilfink	Påverkas ej. Stor population
Ringduva	Påverkas ej. Stor population
Rödhake	Påverkas ej. Stor population
Skata	Påverkas ej. Stor population
Stare	Riskerar att påverkas enligt punkt 4 eftersom arten är rödlistad i Sverige. Se i stycke nedan för artskyddsutredning.
Större hackspett	Påverkas ej. Stor population
Storskarv	Påverkas ej. Förbiflygande
Talgoxe	Påverkas ej. Stor population
Tornseglare	Påverkas ej. Förbiflygande
Trädkrypare	Påverkas ej. Stor population

Bedömning av naturvårdsintressanta fågelarter som kan komma att påverkas av detaljplanen:

Björktrast (NT)

Vanlig i inventeringsområdet. Noterad med 2–4 individer under samtliga besök. Arten är vanligt förekommande i stora delar av Sverige och förekommer ofta i stadsmiljö. Arten hamnar i kategorin nära hotad (NT) och minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för sårbar (VU). Björktrast är ursprungligen en nordlig art under 1900-talet etablerat sig i städer över hela landet. Under de senaste åren har arten dock minskat i stora delar av Sverige och som kraftigast i södra Sverige. Orsaken är ännu inte helt fastställd men tros vara det varmare klimatet varpå arten nu ”retirerar” norrut igen. Eftersom artens tillbakagång i första hand bedöms bero på klimatförändringarna och inte förlorade livsmiljöer är vår bedömning att arten inte påverkas i någon större utsträckning av detaljplanen eftersom den med relativ lätthet kan hitta andra häckningsområden och födosökningsmiljöer i närliggande områden.

Vi bedömer att Artskyddsförordningen inte träder i kraft.

Gråkråka (NT)

Noterad i och utanför inventeringsområdet under samtliga besök. Arten är vanligt förekommande i stora delar av Sverige och förekommer ofta i stadsmiljö. Minskningstakten har uppgått till 24% (i spannet 18-27%) under de senaste 18 åren. Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU) (SLU Artdatabanken 2022). Orsakerna till minskningen är inte helt klarlagd men avskjutning, ändrad sophantering och korpens predation på kråkans ungar kan förklara varför arten minskar. Eftersom artens tillbakagång i första hand bedöms bero på andra faktorer annat än förlorade livsmiljöer är vår bedömning att arten inte påverkas i någon större utsträckning av detaljplanen eftersom den med relativ lätthet kan hitta andra häckningsområden och födosökningsmiljöer utanför planområdet.

Vi bedömer att Artskyddsförordningen inte träder i kraft.

Grönfink (EN)

Noterad i buskagen vid 14 april och 9 maj. Grönfink förekommer i skogsbryn, parker och trädgårdar. Arten har inte varit rödlistad tidigare, men den mycket kraftiga minskningen de senaste 10 åren, orsakad av parasitsjukdomen Trichomonas, innebär att den nu uppfyller kriterierna för Starkt hotad (EN) (SLU Artdatabanken 2022). Eftersom artens tillbakagång i första hand bedöms bero på andra faktorer än förlorade livsmiljöer är vår bedömning att arten inte påverkas i någon större utsträckning av detaljplanen eftersom den med relativ lätthet kan hitta andra häckningsområden och födosökningsmiljöer i närliggande områden.

Vi bedömer att Artskyddsförordningen inte träder i kraft.

Stare (VU)

Noterad med flera individer i inventeringsområdet 14 april och 9 maj. Stare förekommer framförallt i jordbruksmarker, parker och andra typer av gräsmarker. Stare minskar kraftigt i Sverige till följd av att gräsmarker med kort vegetation inom 1 km från boet växer igen. Minskningstakten har uppgått till 48% (i spannet 41–51%) under de senaste 15 åren varpå arten hamnar inom kategorien Sårbar (VU). Eftersom staren minskning till största del beror på förändringar i jordbruket är vår bedömning att arten inte påverkas i någon större utsträckning av detaljplanen.

Vi bedömer att Artskyddsförordningen inte träder i kraft.

Förslag på skyddsåtgärder

Ett förslag på en skyddsåtgärd inkluderar uppsättning av fågelholkar på strategiska platser. Holkarna placeras helst på träd, men går även att sätta på husväggar. Holken bör sättas i skugga men väderstreck spelar ingen roll för fåglarna. Fågelholkarna bör sättas två till tre meter över marken för att förhindra predation av katter och störning av förbipasserande. Det finns en mängd olika typer av fågelholkar där olika fågelarter har olika preferenser för storlek på holk och ingångshål. Här föreslår vi holkar specifikt för svartvit flugsnappare (NT) och stare (VU).

Slutsats

19 fågelarter noterades inom, eller strax utanför, inventeringsområdet under Naturföretagets fågelinventering. Därutöver noterades ytterligare två fågelarter under Naturföretagets naturvärdesinventering. Av samtliga 21 fågelarter klassas tre arter som nära hotade (NT), en som sårbar (VU) och två som Starkt hotade (EN). Samtliga av de noterade arterna hotas av andra faktorer än exploatering varpå vår samlade bedömning är att Artskyddsförordningen inte träder i kraft för någon av de noterade fågelarterna.

Källor

Litteratur

ArtDatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Artskyddsförordning (SFS 2007:845). <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/Biologisk-mangfald/Artskydd/Fridlysning-/Fridlysta-arter/>

Lundqvist, S (2022). Naturvärdesinventering vid Själdalsbacken. Naturföretaget. 12 sidor.

Naturvårdsverket 2003. Revirkartering, generell metod Version 1:1: 2003-04-04

Regeringskansliet. (2022). Artskyddsförordning (SFS 2022:928)
<https://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2007:845>

SLU Artdatabanken 2022. Björktrast. <https://artfakta.se/naturvard/taxon/Turdus%20pilaris-102999>
Hämtad: 2022-06-27.

SLU Artdatabanken 2022. Grönfink. <https://artfakta.se/naturvard/taxon/Chloris%20chloris-103042>.
Hämtad: 2022-06-27.

SLU Artdatabanken 2022. Kråka. <https://artfakta.se/naturvard/taxon/sturnus-vulgaris-103037>. Hämtad: 2022-06-27.

SLU Artdatabanken 2022. Stare. <https://artfakta.se/naturvard/taxon/sturnus-vulgaris-103037>. Hämtad: 2022-06-27.

Databaser

ArtDatabanken. Uttag ur Artportalen och Obsdatabasen (2022-05-15)